

Відгук

офіційного опонента **Овчаренко Наталії Анатоліївни**, доктора педагогічних наук, професора, в.о. завідувача кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету на дисертаційну роботу Юйань Шаоцян **«Формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язбережувальних технологій»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)

1. Актуальність теми дослідження.

У сучасних соціальних, екологічних, швидкозмінних, стресогенних умовах світове суспільство приділяє значну увагу покращенню стану здоров'я підростаючого покоління, формуванню у дітей та молоді знань і вмінь щодо здорового способу життя. Відповідно, сьогодні особливо актуальною є проблема, яку розглядає здобувач у своєму дисертаційному дослідженні, удосконалення вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва і опанування ними здатністю до застосування здоров'язбережувальних технологій, спрямованих на підвищення стану фізичного й психологічного здоров'я школярів нової генерації в процесі оволодіння співацькими навичками. Невідкладність вирішення такого питання підкреслена в комплексі Державних документів українського уряду, як: Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова – активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 років, Концепція розвитку системи громадського здоров'я, Міжгалузева програма «Здоров'я нації», Національна програма «Репродуктивне здоров'я», Закон «Про вищу освіту».

Дисертант слушно зазначає, що аналіз і узагальнення наукових розвідок медиків, фізіологів, соціологів, психологів і педагогів підтвердив загострення проблеми підвищення стану здоров'я сучасної студентської молоді й школярів і

необхідність впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітню систему, а також те, що вирішення окресленої проблеми посилюється низкою суперечностей, таких як: між потребою суспільства в підвищенні здоров'я молоді нової генерації і недостатньою увагою педагогічної спільноти до впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітнє середовище у закладах вищої педагогічної освіти; потужними здобутками в галузі здоров'язбережувальних технологій у різних видах художньої діяльності й недостатньою розробленістю методики їх впровадження в галузь музично-педагогічної освіти; досягненнями в сфері фоніатрії, акустики, гігієни, збереження й розвитку голосу співаків та їх недостатнім врахуванням у традиційній практиці формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Актуальність вирішення наукової проблеми підтверджується тим, що дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017). Тож, тема дисертаційного дослідження «Формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язбережувальних технологій» набуває особливої важливості й актуальності, що підтверджується її ґрунтовним теоретичним, методологічним та емпіричним наповненням, впровадженням результатів у освітній процес українських закладів вищої освіти, а також апробацією на вітчизняних, зарубіжних наукових заходах.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ґрунтовний аналіз дисертаційної роботи виявив, що дослідження окресленої проблеми є цілісним, системним і повним, оскільки автором роботи

науково обґрунтовано як теоретико-методологічні основи формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язбережувальних технологій, так і методика формування такого явища з експериментальною перевіркою її ефективності.

Позитивно відмітимо коректність і професійність визначення наукового апарату дослідження. Метою дослідження Юйань Шаоцян визначено теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка методики формування в майбутніх учителів музичного мистецтва вокально-фахової компетентності на засадах упровадження здоров'язбережувальних технологій, що реалізується через виконання п'яти завдань. Структура дисертації чітка й логічна. Робота складається із загальної анотації, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (290 найменувань, із них 29 – іноземними мовами) та 15 додатків на 19 сторінках. Робота містить 4 таблиці, 4 рисунки, які обіймають 3 сторінки основного тексту. Загальний обсяг роботи – 243 сторінки, з яких основного тексту – 170 сторінок.

У розділі 1 «Теоретичні основи формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язбережувальних технологій» автором роботи у повній мірі розкрито результати вирішення *першого* (розкрити сутність та обґрунтувати структуру феномену вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва) і *другого* (визначити специфіку впровадження здоров'язбережувальних технологій у процес формування в майбутніх учителів музичного мистецтва вокально-фахової компетентності) завдань. Для вирішення окреслених завдань було використано теоретичні методи, такі як: контент-аналіз наукових джерел, спрямований на обґрунтування теоретико-методологічних засад дослідження, аналіз та узагальнення концептуальних положень у галузі музичної психології, педагогіки вищої школи, фоніатрії, методики вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва – для визначення сутності понять «вокально-фахова компетентність»,

«здоров'язбережувальні технології» та вияву специфіки їх застосування в процесі підготовки майбутніх фахівців до навчання співу школярів.

Вважаємо науково доцільним, що для виявлення сутності поняття «вокально-фахова компетентність» здобувач аналізує сутність таких дефініцій, як: «професійна компетентність», «педагогічна компетентність», «фахова компетентність», «вокальна підготовка». Автор роботи доходить логічного висновку, що «вокально-фахова компетентність є цілісно-інтегративним особистісним утворенням, яке проявляється у високому рівні оволодіння знаннями, дотичними вокально-виконавській і вокально-педагогічній діяльності, володінні основами вокально-виконавської майстерності й здатністю до застосування власних надбань у процесі здійснення педагогічного впливу на вокальний розвиток школярів, формування в них позитивно-ціннісного ставлення до музичних занять і творчих здобутків у галузі вокального й музичного мистецтва (с. 86).

Заслуговує схвалення, що для обґрунтування компонентної структури вокально-фахової компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва в єдності інформаційно-полімотиваційного, когнітивно-фахового, формувально-рефлексивного, художньо-виконавського, компетентісно-методичного компонентів, дисертант враховує потенційні можливості набуття майбутніми вчителями музичного мистецтва тих навичок, знань і вмінь, які сприяють готовності майбутніх фахівців дотримуватися вимог збереження власного стану здоров'я і збереження голосу та можливості всебічно й творчо реалізувати власний потенціал, а також вміння застосувати здоров'язбережувальні технології в своїй фаховій діяльності з метою вирішення найактуальніших завдань сучасної освіти – збереження здоров'я дітей.

У дисертації здобувачем окреслено специфіку застосування в освітньому процесі музикотерапії, вокалотерапії та визначено особливості впровадження ідей здоров'язбереження у процес вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, в авторському розумінні як важливого і специфічного завдання з удосконалення їхніх психофізіологічних, індивідуально-

психологічних і морально-духовних властивостей, яке має вирішуватися під час вокально-освітнього процесу внаслідок належної організації вокально-освітнього середовища, відповідного матеріального й методичного забезпечення і підготовленості педагогічних ресурсів (с. 70).

Цінним, на наш погляд, є те, що аналіз здоров'язбережувальних технологій дозволив Юйань Шаоцян виокремити такі різновиди їх, як: технології саногенного, валеологічного спрямування; технології арт-терапевтичного – загальнооздоровчого, психологічно-корекційного, сугестопедичного спрямування; музично-терапевтичні технології; вокалотерапевтичні технології.

У розділі 2 «Теоретико-методологічна модель вокально-фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язбережувальних технологій» дисертантом розкрито результати виконаного *третього* завдання дослідження (обґрунтувати методологію та методику формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язбережувальних технологій). Особливу вагомість дисертації надає запропонована здобувачем модель вокально-фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язбережувальних технологій, що базується на доцільно обраній методології дослідження. Автором роботи вдало обґрунтовано комплекс взаємопов'язаних наукових підходів, зокрема – компетентнісного як наскрізного, а також технологічного, гуманістичного, індивідуально-орієнтованого як таких, що становлять концептуальне підґрунтя вирішення завдань дослідження та відповідних їм принципів: фасилітативної підтримки; сприяння вдосконаленню емоційно-вольової саморегуляції; розвивально-компенсаторного; особистісно-персоналізованого; комплементарно-інтеграційного; саногенно-фонаційного принципів, а також – принципів саногенно-художньої спрямованості, гедоністично-оптимістичної синергійності, полісуб'єктно-комунікативного взаємовпливу.

Ядром дисертаційної роботи є розроблена й обґрунтована методика формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язбережувальних технологій, яка базується на педагогічних умовах, таких як: стимулюванні відповідального ставлення майбутніх учителів музичного мистецтва до опанування здоров'язбережувальних технологій; інтеграції здоров'язбережувальних технологій загально-оздоровчого та вокально-фонаційного спрямування у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва; реалізації індивідуального досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва з опанування здоров'язбережувальних технологій у процесі музично-педагогічної практики.

Результати виконання *четвертого* (розробити діагностично-критеріальний апарат виявлення рівнів сформованості у майбутніх учителів музичного мистецтва вокально-фахової компетентності) і *п'ятого* (експериментально перевірити ефективність методики формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, побудовану на засадах застосування здоров'язбережувальних технологій) завдань розкрито здобувачем у розділі 3 «Експериментально-дослідна робота з формування вокально-фахової компетентності студентів на засадах здоров'язбережувальних технологій».

Маємо позитивно відмітити успішно і логічно обґрунтовану дисертантом організацію дослідної роботи за підготовчим, організаційно-констатувальним і трьома головними етапами: аналітично-мотиваційним, формувально-технологічним і педагогічно-практичним. На кожному з етапів була реалізована певна педагогічна умова й відповідні завдання впровадження технологій здоров'язбереження для формування вокально-фахової компетентності у процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. До наукових здобутків дослідження відносимо й розробку діагностично-критеріального апарату виявлення рівнів сформованості у майбутніх учителів музичного мистецтва вокально-фахової компетентності (ціннісно-настановний, пізнавально-інтегративний, виконавсько-корекційний, за діяльнісно-

саморегулятивний, творчо-практичний критерії), що дозволило встановити чотири рівні сформованості досліджуваного конструкту (творчо-ефективний, самостійно-продуктивний, фрагментарно-пошуковий, початково-індиферентний) та надати їм якісні характеристики.

Здобувачем експериментальним шляхом підтверджено ефективність авторської методики формування вокально-фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу на засадах застосування здоров'язберезувальних технологій та доцільність її впровадження в освітній процес із метою удосконалення їхньої фахової підготовки та підвищення стану здоров'я молоді нових генерацій.

Отже, достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується методологічно-концептуальною обґрунтованістю головних положень роботи, обранням адекватної критерійно-діагностичної методики, її відповідності змісту й завданням дослідження, репрезентативністю вибірки учасників експериментальної роботи; застосуванням технологій і методів, які відповідають меті й завданням дослідження, впровадженням кількісного та якісного аналізу отриманих у процесі педагогічного експерименту, доведенням позитивних результатів, підтверджених на засадах порівняльного аналізу діагностичних даних, отриманих під час констатувального й прикінцевого зрізів і використаними методами математичної статистики.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна здійсненого дослідження є беззаперечною, оскільки вперше: визначенні сутність і структура феномена вокально-фахової компетентності в єдності інформаційно-полімотиваційного, когнітивно-фахового, художньо-виконавського, формувально-рефлексивного, компетентнісно-методичного компонентів та виокремленні у кожному з них здоров'язберезувального потенціалу; обґрунтована методика впровадження здоров'язберігаючих технологій у процес вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах компетентнісного – наскрізного, а також технологічного, гуманістичного, індивідуально-орєнтованого наукових підходів, методичних принципів – фасилітативної підтримки; сприяння

вдосконаленню емоційно-вольової саморегуляції; розвивально-компенсаторний, особистісно-персоналізований, комплементарно-інтеграційний принципи; саногенно-фонаційний; саногенно-художньої спрямованості, гедоністично-оптимістичної синергійності; принцип полісуб'єктно-комунікативного взаємовпливу; комплексу технологій, застосування яких сприяє якісному оволодінню студентів вокально-фаховою компетентністю, зокрема – загальнооздоровчого характеру: технології рухово-фізичного, арт-педагогічного, музично-терапевтичного та вокалотерапевтичного спрямування; в обґрунтуванні педагогічних умов, сприятливих для формування в здобувачів вокально-фахової компетентності. Розроблено типологію психологічних і вокально-фонаційних особливостей школярів, методику підготовки майбутніх фахівців до впровадження здоров'язбережувальних технологій у педагогічну практику.

Автором розкрито сутність поняття «вокально-фахова діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва» та специфіку педагогічного трактування феномену «здоров'язбереження»; удосконалено методику формування вокальних навичок у студентів на засадах застосування здоров'язбережувальних технологій і здатність до їх впровадження під час навчання школярів співу. Подальшого розвитку набула методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-фахової діяльності.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Основні результати дисертації висвітлено у 8 публікаціях, з яких 3 статті надруковано у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, 4 – апробаційного характеру, дві з них – у співаторстві.

5. Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні діагностичної методики виявлення рівнів сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва вокально-фахової компетентності; обґрунтуванні рівневих характеристик сформованості вокально-фахової

компетентності майбутніх фахівців; у представленому в дослідженні комплексі технологій і творчих завдань здоров'язбережувального спрямування, які можуть застосуватися на заняттях з постановки голосу і вокалу, у вибіркових курсах з методики розвитку дитячого голосу і музичних здібностей дітей шкільного віку, в курсі методики викладання музичного мистецтва у закладах вищої музично-педагогічної освіти, у педагогічній практиці майбутніх фахівців під час занять співом зі школярами.

6. Зауваження та дискусійні положення до дисертації.

У цілому слід відзначити високий науковий рівень здобувача, обґрунтованість отриманих результатів і вказати на певні положення, які мають дискусійний характер:

1. В анотації дисертації було б доцільним представити наукову новизну та практичне значення дослідження.

2. На стор. 101 дисертаційної роботи автор зазначає, що в рамках компенсаторної функції музичного мистецтва суттєвого значення набуває корекційно-розвивальна, реабілітаційна або відновна й оздоровча функції музики. Робота набула б більшої значущості, якби висвітленню цих функцій музичного мистецтва також було приділено увагу.

3. У дисертації на стор. 105 дисертант обґрунтовує необхідність дотримання принципу саногенно-художньої спрямованості в процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-фахової діяльності. Однак, виходячи з того, що мається на увазі не лікування захворювання, а його упередження, цей принцип мав би визначитися як принцип валеологічно-художньої спрямованості.

4. У процесі опису дослідної частини роботи науковець на сторінках 147, 150, 164 неодноразово наводить посилання на відеозаписи, які стали предметом аналізу й обговорення студентами. Було б доречно вилучити їх з тексту і винести в додатки.

5. Робота набула б більшої досконалості, якби було надано приклади використання здоров'язбережувальних технологій у формуванні вокально-

фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у зарубіжних закладах вищої освіти.

Проте зауваження, що висловлені вище, мають дискусійний характер, що не зменшує наукову новизну, теоретичну та практичну значущість дисертаційної роботи, що рецензується.

З аналізу тексту дисертації офіційним опонентом вбачається **дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності** в повному обсязі.

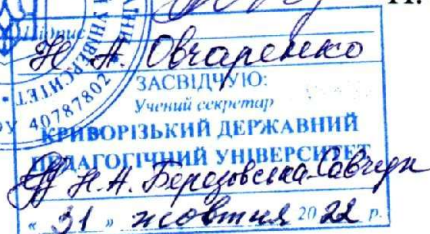
7. Загальна оцінка дисертації

Дисертація «**Формування вокально-фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах здоров'язберезувальних технологій**» є завершеною науковою працею, в якій її автором, Юйань Шаоцян, отримано нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти.

Дисертаційна робота **Юйань Шаоцян** відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2022 року № 44, а її автор **Юйань Шаоцян** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
в. о. завідувача кафедри музикознавства,
інструментальної та хореографічної підготовки
Криворізького державного педагогічного
університету

Н. А. Овчаренко